

STOP przemocy w rodzinie!

INFORMATOR

Przedsięwzięcie zostało zrealizowane przez Fundację „Contra Crimen” w Gorzowie Wlkp. we współpracy z Wydziałem Prewencji Komendy Wojewódzkiej Policji Gorzowie Wlkp. w ramach zadania publicznego współfinansowanego przez Wojewodę Lubuskiego pn. Rządowy program „Razem Bezpieczniej” – obszar „Przemoc w rodzinie”.

Spis treści

I. Co powinnaś wiedzieć o przemocy domowej?	3
II. Prawa ofiary przemocy	10
III. Procedura „Niebieskie Karty”	14
IV. Wzory pism	21
V. Wykaz instytucji i organizacji udzielających pomocy rodzinom dotkniętym przemocą w rodzinie w województwie lubuskim	27

I. CO POWINNAŚ WIEDZIEĆ O PRZEMOCY DOMOWEJ?

PRZEMOC DOMOWA – to każde zamierzone i świadome, wykorzystujące przewagę sił, działanie skierowane przeciwko bliskiej osobie, które narusza jej prawa i dobra osobiste, powodując cierpienie i szkody.

Ofiarami przemocy są najczęściej kobiety, dzieci, osoby starsze, niepełnosprawne, także mężczyźni. Przemoc jest zjawiskiem cyklicznym, często rozciągającym w czasie.

Można wyróżnić przemoc: fizyczną, psychiczną, ekonomiczną, seksualną.

□ PRZEJAWY PRZEMOCY FIZYCZNEJ:

- popychanie lub odpychanie,
- niepozwalenie na opuszczenie pomieszczenia,
- uderzanie lub duszenie,
- kopanie,
- zamykanie w domu lub niewypuszczenie z domu,
- zostawianie partnerki/partnera w niebezpiecznym miejscu,
- nieostrożne i nielegalne prowadzenie samochodu,
- gwałt,
- straszenie użyciem broni lub użycie jej wobec partnerki/partnera.

□ PRZEJAWY PRZEMOCY PSYCHICZNEJ:

- ignorowanie uczuć,
- wyśmiewanie się z wartości, które ta osoba ceni (religii, rasy, dziedzictwa, etc.),
- nieokazywanie aprobaty, szacunku, czułości jako karnie,
- krytykowanie bez przerwy,
- obrażanie rodziny i przyjaciół partnerki/partnera,
- upokarzanie i ponizanie partnerki/partnera w miejscu publicznym,
- odmawianie partnerce/partnerowi towarzystwa na przyjęciach lub niezabieranie jej/jego ze sobą na imprezy,
- niepozwalenie na pracę partnerce/partnerowi, kontrolowanie jej/jego pieniędzy, niepozwalenie na decydowanie lub współdecydowanie w różnych sprawach,

- zabieranie partnerce/partnerowi samochodu lub pieniędzy,
- grożenie użyciem w stosunku do partnerki/partnera lub jej/jego rodziny przemocy fizycznej,
- karanie dzieci lub pozbawianie ich potrzebnych im rzeczy,
- grożenie porwaniem dzieci, jeśli żona/mąż odejdzie,
- znęcanie się nad zwierzętami domowymi,
- mówienie partnerce/partnerowi o swoich kontaktach intymnych z innymi partnerami (mówienie o zdradach),
- manipulowanie partnerką/partnerem przy pomocy kłamstw i sprzecznych informacji.

□ PRZEJAWY PRZEMOCY SEKSUALNEJ:

- zawstydzające komentarze,
- dowcipy z seksualnym podtekstem,
- niechciany dotyk,
- ignorowanie potrzeb seksualnych,
- traktowanie kogoś jako obiektu seksualnego,
- odmawianie seksu jako kara,
- traktowanie seksu jako obowiązku,
- zmuszanie do oglądania pornografii,
- wymaganie od partnerki/partnera monogamii, podczas gdy sprawca utrzymuje wiele związków,
- kontrola nad antykoncepcją,
- współżycie seksualne po akcie przemocy,
- zmuszanie do prostytucji,
- zmuszanie do współżycia tuż po przejściu ciąży,
- gwałt,
- zazdrość, wmawianie partnerce/partnerowi zdrady,
- krytykowanie jej zachowań seksualnych,
- wymuszanie niechcianego i nie komfortowego dotykania,
- używanie wyzwisk,
- zdradzanie partnerki/partnera,
- zmuszanie do seksu z innymi albo zmuszanie do seksu w obecności innych osób,
- wymuszanie niechcianych przez partnerkę/partnera aktów seksualnych,
- sadystyczne akty seksualne.

□ PRZEJAWY PRZEMOCY EKONOMICZNEJ:

- przeszkadzanie partnerce/partnerowi w podjęciu pacy,
- utrudnianie partnerce/partnerowi aktywności zawodowej,
- spowodowanie, aby partnerka/partner prosili o pieniądze,
- spowodowanie, aby partnerka/partner rozliczali się z każdego wydatku,
- wydzielanie partnerce/partnerowi pieniędzy,
- zabranie partnerce/partnerowi kart kredytowych,
- zabranianie partnerce/partnerowi dostępu do rodzinnego konta lub wiedzy o nim,
- oskarżanie partnerki/partnera o ukrywanie pieniędzy.

CYKL PRZEMOCY

□ FAZA I – BUDOWANIE NAPIĘCIA

Ta faza składa się z różnych mniejszych incydentów np.: zniesławiania, zazdrości, wybuchów gniewu, kontrolujących zachowań, obrażanie słowne, groźenie użyciem siły. Stopniowo zachowania te nasilają się. Faza ta charakteryzuje się tym, że agresywny partner zachowuje się tak, aby uniknąć konfliktu i konfrontacji. Napięcie dalej piętrzy się tak, że jest już nie do zniesienia i agresywny partner traci całkowicie kontrolę nad zachowaniem. Często zdarza się, że wydarzenie, które zapoczątkowuje drugą fazę (agresywny atak) jest wywołane przez sprawcę i jest walką o władzę. Sprawca wydaje ultimatum, które zwykle nie może być wykonane przez ofiarę i żeby nie stracić „twarzy” reaguje agresywnie i eksploduje. Często wydarzenie, które wywołuje awanturę jest nieważnym, łatwo rozwiązywalnym problemem takim jak np. spóźniony obiad lub plamka na jego ubraniu.

□ FAZA II – AGRESYWNY ATAK

Faza ta charakteryzuje się wybuchem gniewu i niekontrolowanym atakiem. Faza ta różni się od fazy budowania napięcia tym, że agresor traci całkowicie kontrolę nad swoim zachowaniem i jego czyny są nieprzewidywalne. Mimo, że agresor może zacząć swoje agresywne

zachowanie od racjonalnego usprawiedliwiania to zazwyczaj kończy je na ślepo. Zazwyczaj oryginalną pobudką agresywnego zachowania jest danie ofierze lekcji i podkreślenie swojej władzy, ale często kończy się to poważnym pobiciem partnerki/partnera. Faza druga jest krótka i nie można przewidzieć rodzaju zastosowanej przemocy, ani gdzie i kiedy się ona wydarzy, ani też jej skutków. Po akcie przemocy następuje wypieranie tego faktu i niedowierzanie. Agresor usprawiedliwia i minimalizuje powagę sytuacji oraz efekty tego wydarzenia.

□ FAZAIII – FAZA MIESIĄCA MIODOWEGO

Faza ta charakteryzuje się spokojnym zachowaniem sprawcy, który okazuje miłe, kochające zachowanie wobec partnerki/partnera. Sprawca wie, że przesadził: czuje się winny i jest mu przykro, chce się zrekompensować. Prosi o przebaczenie. Wierzy szczerze, że nie zrobi tego ponownie. Jest przekonany, że dał jej lekcję tak, że nie będzie takiej potrzeby, żeby ponownie walczyć o swoją władzę. Wszystkie jego akcje skierowane są na pojednanie i jeśli to konieczne włoży on dużo wysiłku w to żeby np. podjąć terapię - jakkolwiek jest wielce prawdopodobne, że przy powrocie do fazy I, zrezygnuje z niej. W fazie tej sprawca będzie robił wszystko, co konieczne, by utrzymać związek i być znowu razem szczęśliwym. Często czuje ulgę i wierzy, że jego agresywne zachowanie nie powtórzy się więcej.

Po zakończeniu fazy III zaczyna się faza I i cykl powtarza się:

Napięcie – bicie – wyrzuty sumienia i tak dalej.....

Cykle takie mogą trwać przez wiele lat. Przemoc z czasem nasila się, za każdym razem jest coraz gorzej. Akty przemocy stają się coraz brutalniejsze, bardziej wyrafinowane.

MITY DOTYCZĄCE PRZEMOCY

Nie ujawnia się tajemnic rodzinnych.

Prawda czy nieprawda?

NIEPRAWDA

Przemoc nie skończy się sama. Pierwszym krokiem do jej przerwania jest przełamanie izolacji i milczenia.

Jeśli kobieta jest bita, to znaczy, że na to zasługuje.

Prawda czy nieprawda?

NIEPRAWDA

Nikt nie ma prawa bić i poniżać kogokolwiek bez względu na to co zrobił.

Przemoc jest wtedy gdy są widoczne ślady pobicia.

Prawda czy nieprawda?

NIEPRAWDA

Nie trzeba mieć siniaków i złamanych kości, aby być ofiarą przemocy domowej. Poniżanie i obelgi bołą tak samo jak bicie.

Nie można zmienić swego przeznaczenia.

Prawda czy nieprawda?

NIEPRAWDA

Nawet po wielu latach kobieta może przerwać przemoc. Nigdy nie jest za późno, aby powiedzieć NIE!

Alkoholizm jest przyczyną przemocy.

Prawda czy nieprawda?

NIEPRAWDA

Uzależnienie od alkoholu nie zwalnia od odpowiedzialności za czyny. Należy karać sprawcę przemocy i leczyć jego chorobę.

Przemoc w rodzinie to problem marginesu społecznego.

Prawda czy nieprawda?

NIEPRAWDA

Przemoc domowa zdarza się we wszystkich grupach społecznych niezależnie od poziomu wykształcenia i sytuacji ekonomicznej.

DLACZEGO OFIARA ZOSTAJE W ZWIĄZKU PRZEMOCOWYM?

- Zazwyczaj, dlatego, że wierzy w tradycyjne wartości jak trwałość, miłość w małżeństwie, wpojono jej/jemu, że małżeństwo jest zawsze nierozzerwalne i pragnie je ratować za wszelką cenę.
- Ponieważ wierzy, że sprawca potrzebuje pomocy i jeśli ona/on zostanie, on/ona uzyska pomoc, której potrzebuje.
- Wierzy obietnicom partnerki/partnera, że rzeczywiście on/ona się zmieni.

- Jest przekonana, że jeśli ona/on opuści partnera/partnerkę to wydarzy mu się coś strasznego.
- Nie ma pracy, jest zależna/y finansowo, nie ma pieniędzy i ma dzieci, którymi musi się opiekować.
- Nie ma innego miejsca, do którego mogłaby/mógłby pójść.

NIESKUTECZNE SPOSOBY OSOBY DOZNAJĄCEJ PRZEMOCY NA WYJŚCIE Z TRUDNEJ SYTUACJI:

- próby rozmowy, przemówienia do rozsądku,
- odwoływanie się do wyższych racji, uczuć, sumienia,
- wymuszanie obietnic poprawy,
- straszenie i grożenie (często są to groźby bez pokrycia, brak konsekwencji w działaniu powoduje brak reakcji sprawcy),
- unikanie sprawcy, ukrywanie się przed nim, poniżanie przed sprawcą, unikanie sytuacji konfliktowych, branie na siebie odpowiedzialności, usprawiedliwianie zachowania sprawcy przed sobą i innymi ludźmi.

Pamiętaj, brak twojej reakcji umacnia zachowania przemocowe partnera/partnerki!

PORTRET OSOBY STOSUJĄCEJ PRZEMOC

Sprawca przemocy domowej potrafi skutecznie kamuflować swoje prawdziwe oblicze i manipulować nie tylko swoimi ofiarami, ale także otoczeniem, czy osobami próbującymi interweniować. Stosując naprzemiennie „kary” i „nagrody” wprowadza zamęt w myśleniu ofiar i świadków przemocy, utrudnia jednoznaczne rozpoznanie sytuacji. Uzurpuje sobie prawo do decydowania o wszystkich aspektach życia małżeńskiego i rodzinnego, wymaga przy tym bezwzględnego posłuszeństwa. Izolując ofiarę od źródeł wsparcia społecznego przywiązuje ją i uzależnia od siebie. Bardzo ważnym problemem jest brak świadków przemocy w rodzinie. Sprawca skutecznie potrafi nakłonić ofiarę do milczenia, a jeśli ktoś się dowie albo się domyśla i chce interweniować, zostaje skutecznie zastraszony.

Sprawca wykorzystuje różne strategie do zmniejszenia wagi popełnionych czynów.

STRATEGIE PRZYJMOWANE PRZEZ SPRAWCÓW:

- **Kwestionowanie odpowiedzialności** – sprawca przekonuje siebie i próbuje przekonać innych, że ulega jakimś siłom zewnętrznym, nad którymi nie panuje. Próbuje wmówić, że to był wypadek, a więc działanie przypadkowe, nie zamierzone, że ma ciężkie życie, że przez ten wieczny brak pieniędzy to traci już nerwy itd.
- **Kwestionowanie szkody** – sprawca nie kwestionuje odpowiedzialności, nie zaprzecza, że to on zrobił, ale próbuje przekonać siebie i innych, że nic wielkiego się nie stało.
- **Kwestionowanie ofiary** – sprawca nie neguje ani odpowiedzialności, ani szkody, odbiera natomiast ludziom, którzy ucierpieli, prawa do nazywania siebie ofiarami jego czynów. Swoje zachowanie przedstawia jako akt słusznej zemsty, kary, odpłaty.
- **Potępienie potępiających** – sprawca odbiera potencjalnym osobom oceniającym jego czyn prawo do oceniania w ogóle. W tej strategii chodzi o odwrócenie uwagi od tego, co on zrobił i skierowanie jej na motywy czy zachowania osób, które mogą go ocenić, potępić, osądzić.
- **Odwolywanie się do wyższych racji** – sprawca uznaje konieczność poświęcenia jednego dobra w imię drugiego, jakby działał w stanie wyższej konieczności.

II. PRAWA OFIARY PRZEMOCY

- **Prawo do zgłoszenia przemyocy w rodzinie organom ścigania (policji, prokuraturze)**

Przemoc w rodzinie jest przestępstwem, tzw. „znęcanie się” – art. 207 Kodeksu Karnego:

Art. 207 k.k. § 1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym albo przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim albo osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Jeżeli czyn określony w § 1 połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

Przestępstwo „znęcania się” jest ścigane z urzędu, tzn., że policja lub prokuratura, dowiedziawszy się o jego popełnieniu, zobowiązane są wszcząć postępowanie sprawdzające, a następnie (jeśli są dowody na jego popełnienie) postępowanie karne przeciwko sprawcy. Nie są wymagane: wniosek pokrzywdzonego o ściganie sprawcy lub zeznania osoby pokrzywdzonej.

Istnieje szereg uregulowań prawnych umożliwiających karną reakcję na przestępstwa przeciwko osobom bliskim, nacechowane przemocą, nie będące znęcaniem:

- uderzenie człowieka lub naruszenie jego nietykalności cielesnej w inny sposób - art. 217 k.k. (*ściganie przestępstwa odbywa się z oskarżenia prywatnego*);
- pozbawienie człowieka wolności - art. 189 k.k.;
- groźenie innej osobie popełnieniem przestępstwa na jej szkodę lub szkodę osoby najbliższej, jeżeli groźba wzbudza w zagrożonym uzasadnioną obawę, że będzie spełniona - art. 190 k.k. (*ścigane na wniosek pokrzywdzonego*);
- wzbudzanie u innej osoby uzasadnionego okolicznościami poczucia zagrożenia lub naruszenie jej prywatności poprzez uporczywe nękanie - art. 190a § 1 k.k. (*ściganie na wniosek pokrzywdzonego*);
- stosowanie przemocy lub groźby bezprawnej, w celu zmuszenia innej osoby do określonego działania, zaniechania lub znoszenia określonego stanu - art. 191 k.k.;
- utrwalanie wizerunku nagiej osoby lub osoby w trakcie czynności seksualnej, przez użycie wobec niej przemocy, groźby bezprawnej lub podstępem, albo rozpowszechnienie wizerunku nagiej osoby lub w trakcie czynności seksualnej bez jej zgody - art. 191a k.k. (*ściganie na wniosek pokrzywdzonego*);
- doprowadzenie innej osoby do obcowania płciowego przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem (zgwałcenie) oraz doprowadzenie w ten sam sposób innej osoby do poddania się innej czynności

seksualnej lub wykonania takiej czynności - art. 197 k.k. (*ścigane na wniosek pokrzywdzonego*);

- spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu w postaci: pozbawienia człowieka wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia bądź innego ciężkiego kalectwa, ciężkiej choroby nieuleczalnej lub długotrwałej, choroby realnie zagrażającej życiu, trwałej choroby psychicznej, całkowitej lub znacznej trwałej niezdolności do pracy w zawodzie lub trwałego, istotnego zeszpecenia lub zniekształcenia ciała - art. 156 k.k.;
- spowodowanie naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia, w wyniku którego pokrzywdzonym jest osoba najbliższa - art. 157 § 1 i 2 k.k. (*ścigane na wniosek pokrzywdzonego*);
- spowodowanie naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia trwające nie dłużej niż 7 dni, gdy pokrzywdzonym jest osoba najbliższa zamieszkująca wspólnie ze sprawcą;
- uporczywe uchylanie się od wykonania ciążącego z mocy ustawy lub orzeczenia sądowego obowiązku opieki przez niełożenie na utrzymanie osoby najbliższej lub innej osoby i przez to narażanie jej na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych (uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego) - art. 209 k.k. (*ścigane na wniosek pokrzywdzonego, organu opieki społecznej lub innego właściwego organu*);
- kradzież lub kradzież z włamaniem na szkodę osoby najbliższej - art. 278 k.k. i art. 279 k.k. (*ścigane na wniosek pokrzywdzonego*);
- niszczenie, uszkodzanie cudzej rzeczy lub czynienie jej niezdadną do użytku - art. 288 k.k. (*ścigane na wniosek pokrzywdzonego*);
- porzucenie wbrew obowiązkowi troszczenia się o małoletniego poniżej lat 15 albo o osobę nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny - art. 210 k.k.;
- uprowadzenie lub zatrzymanie małoletniego poniżej lat 15 albo osoby nieporadnej ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, wbrew woli osoby powołanej do opieki lub nadzoru - art. 211 k.k.;
- obcowanie płciowe z małoletnim poniżej lat 15 lub dopuszczenie się wobec takiej osoby innej czynności seksualnej lub doprowadzenie jej do poddania się takim czynnościom albo do ich wykonania - art. 200 k.k.;
- rozpijanie małoletniego, przez dostarczanie mu napoju alkoholowego, ułatwianie jego spożycia, lub nakłanianie go do spożycia takiego napoju - art. 208 k.k.

□ **Prawo do izolacji sprawcy przemocy w rodzinie od ofiary**

Nowelizacja Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (*Ustawa o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw z dnia 10 czerwca 2010 r.*, Dz. U. 2010 Nr 125, poz. 842) wprowadziła przepisy umożliwiające izolację sprawcy przemocy w rodzinie od ofiary:

- Nakaz opuszczenia lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym (*art. 275a Kodeksu postępowania karnego*)

Nakaz opuszczenia lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym jest środkiem zapobiegawczym wobec oskarżonego o przestępstwo popełnione z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej, jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że oskarżony ponownie popełni przestępstwo z użyciem przemocy wobec tej osoby, zwłaszcza gdy popełnieniem takiego przestępstwa groził. O zastosowanie takiego środka zapobiegawczego wnioskuje policja lub prokurator.

Nakaz opuszczenia lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym stosuje się na okres nie dłuższy niż 3 miesiące. Sąd, na wniosek prokuratora, może przedłużyć jego stosowanie na dalsze okresy, jednak nie dłuższe niż 3 miesiące.

- Zobowiązanie do opuszczenia mieszkania (*Art. 11a. Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie*)

Jeżeli członek rodziny wspólnie zajmujący mieszkanie, swoim zachowaniem polegającym na stosowaniu przemocy w rodzinie czyni szczególnie uciążliwym wspólne zamieszkiwanie, osoba dotknięta przemocą może żądać, aby sąd zobowiązał go do opuszczenia mieszkania.

Sąd rozpoznaje sprawę w trybie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu nieprocesowym. Postanowienie zapada po przeprowadzeniu rozprawy, która powinna odbyć się w terminie jednego miesiąca od dnia wpływu wniosku. Staje się ono wykonalne z chwilą ogłoszenia i może być zmienione lub uchylone w razie zmiany okoliczności.

- Środki izolacji sprawcy od pokrzywdzonego po zakończeniu postępowania karnego

W przypadku, gdy sprawca zostanie skazany za umyślne przestępstwo z użyciem przemocy, w tym wobec osoby najbliższej, sąd może zastosować wobec niego:

- zakaz zbliżania się do określonych osób (pokrzywdzonego), orzeka się w latach od roku do lat 15 (sąd wskazuje odległość od osób chronionych),
- nakaz opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym, orzeka się w latach od roku do lat 10.

W przypadku, gdy wobec sprawcy sąd wyda orzeczenie w postaci warunkowego zawieszenia wykonania kary, ewentualnie warunkowego umorzenia postępowania, może zastosować:

- zakaz zbliżania się do określonych osób (pokrzywdzonego),
- nakaz opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym.

□ **Prawo do bezpłatnego zaświadczenia lekarskiego**

Zgodnie z art. 3 ust. 1 Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie osobie dotkniętej przemocą w rodzinie udziela się bezpłatnej pomocy, w szczególności w formie badania lekarskiego w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie oraz wydania zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie.

III. PROCEDURA „NIEBIESKIE KARTY”

Zasady realizacji Procedury „Niebieskie Karty” reguluje *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dziennik Ustaw Nr 209 poz. 1245).*

Podejmowanie interwencji wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę "Niebieskie Karty". Procedurę "Niebieskie Karty" realizują:

- jednostki organizacyjne pomocy społecznej,
- gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych,
- Policja,

- jednostki organizacyjne oświaty,
- jednostki organizacyjne ochrony zdrowia.

Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta - A” przez przedstawiciela jednego z wyżej wymienionych podmiotów, w przypadku podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny lub przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie.

W przypadku podejrzenia stosowania przemocy w rodzinie wobec dziecka, działania w ramach procedury przeprowadza się w obecności rodzica, opiekuna prawnego lub faktycznego oraz w miarę możliwości w obecności psychologa. Jeżeli osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie wobec dziecka, są rodzice, opiekunowie prawni lub faktyczni, działania z udziałem dziecka przeprowadza się w obecności pełnoletniej osoby najbliższej.

Po wypełnieniu formularza „Niebieska Karta - A” osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, przekazuje się pouczenie - formularz „Niebieska Karta - B”. Jeżeli osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, jest dziecko, formularz „Niebieska Karta - B” przekazuje się rodzicowi, opiekunowi prawnemu lub faktycznemu albo osobie, która zgłosiła podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie. Wypełniony formularz „Niebieska Karta - A” przekazywany jest do zespołu interdyscyplinarnego.

W skład zespołu interdyscyplinarnego wchodzi przedstawiciele:

- jednostek organizacyjnych pomocy społecznej;
- gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych;
- policji,
- oświaty,
- ochrony zdrowia,
- organizacji pozarządowych,
- kuratorzy sądowi.

W skład zespołu interdyscyplinarnego mogą wchodzić także prokuratorzy oraz przedstawiciele organizacji działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zespół interdyscyplinarny może tworzyć grupy robocze w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach. W skład grup roboczych wchodzi przedstawiciele:

- jednostek organizacyjnych pomocy społecznej;
- gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych;
- policji;
- oświaty;
- ochrony zdrowia.

W skład grup roboczych mogą wchodzić także kuratorzy sądowi, a także przedstawiciele innych podmiotów, specjaliści w dziedzinie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W ramach procedury „Niebieskie Karty” członkowie zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej:

- zapraszają osobę, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, na spotkanie zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej, dokonują analizy sytuacji rodziny i wypełniają formularz „Niebieska Karta - C”, niestawiennictwo osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, nie wstrzymuje prac zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej,
- podejmują działania w stosunku do osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, w celu zaprzestania stosowania tego rodzaju zachowań, wypełniają formularz „Niebieska Karta - D” w obecności osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie,
- opracowują indywidualny plan pomocy dla osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie i jej rodziny, który zawiera propozycje działań pomocowych.

W przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa dokumenty, wytworzone przez zespół interdyscyplinarny lub grupę roboczą są przekazywane organom właściwym do prowadzenia postępowania przygotowawczego (policji lub prokuraturze).

Zadania pracownika socjalnego jednostki organizacyjnej pomocy społecznej w ramach procedury „Niebieskie Karty”:

- diagnozuje sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- udziela kompleksowych informacji o: możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie, formach pomocy dzieciom doznającym przemocy w rodzinie oraz o instytucjach i podmiotach świadczących tę pomoc, a także możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- zapewnia osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w zależności od potrzeb, schronienie w całodobowej placówce świadczącej pomoc, w tym w szczególności w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
- może prowadzić rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz informuje te osoby o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziale w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zadania przedstawiciela gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych w ramach procedury „Niebieskie Karty”:

- diagnozuje sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- udziela kompleksowych informacji o: możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie, formach pomocy dzieciom doświadczającym przemocy w rodzinie oraz o instytucjach i podmiotach świadczących tę pomoc, a także możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- może prowadzić rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz informuje te osoby o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziale w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zadania funkcjonariusza Policji w ramach procedury „Niebieskie Karty”:

- udziela osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, niezbędnej pomocy, w tym udziela pierwszej pomocy,
- organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- podejmuje, w razie potrzeby, inne niezbędne czynności zapewniające ochronę życia, zdrowia i mienia osób,

co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie, włącznie z zastosowaniem na podstawie odrębnych przepisów w stosunku do osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, środków przymusu bezpośredniego i zatrzymania,

- przeprowadza, o ile jest to możliwe, z osobą, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, rozmowę, w szczególności o odpowiedzialności karnej za znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, oraz wzywa osobę, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, do zachowania zgodnego z prawem i zasadami współżycia społecznego,
- przeprowadza na miejscu zdarzenia, w przypadkach niecierpiących zwłoki, czynności procesowe w niezbędnym zakresie, w granicach koniecznych do zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa,
- podejmuje działania mające na celu zapobieganie zagrożeniom mogącym występować w rodzinie, w szczególności składa systematyczne wizyty sprawdzające stan bezpieczeństwa osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w zależności od potrzeb określonych przez zespół interdyscyplinarny lub grupę roboczą.

Zadania przedstawiciela ochrony zdrowia (lekarz, pielęgniarka, położna, ratownik medyczny) w ramach procedury „Niebieskie Karty”:

- każdorazowo udziela osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, informacji o możliwościach uzyskania pomocy i wsparcia oraz o uprawnieniu do uzyskania bezpłatnego zaświadczenia

lekarskiego o ustaleniu przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie.

Zadania przedstawiciela oświaty w ramach procedury „Niebieskie Karty”:

- udziela kompleksowych informacji o możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie, możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- może prowadzić rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz informuje te osoby o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziale w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
- diagnozuje sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w tym w szczególności wobec dzieci,
- udziela kompleksowych informacji rodzicowi, opiekunowi prawnemu, faktycznemu lub osobie najbliższej o możliwościach pomocy psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej oraz wsparcia rodzinie, w tym o formach pomocy dzieciom świadczonych przez instytucje i podmioty w zakresie specjalistycznej pomocy na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Zakończenie procedury następuje w przypadku ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego

stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy albo rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań.

Podejmowanie interwencji wobec rodziny dotkniętej przemocą w oparciu o procedurę "Niebieskie Karty" nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie.

Wzór nr 1 - Zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa

....., dn. ....
(miejsowość, data)

.....
.....
(dane pokrzywdzonego)

Do

.....
.....
(dane jednostki Policji
lub prokuratury)

ZAWIADOMIENIE o popełnieniu przestępstwa

Na podstawie art. 304 § 1 k.p.k. zawiadamiam o popełnieniu w dniu .....(data) w ..... (miejsce popełnienia przestępstwa) przestępstwa ..... (rodzaj przestępstwa) na moją szkodę, przez ..... (dane sprawcy lub informacja, że sprawca nieznan) oraz wnoszę o wszczęcie w tej sprawie postępowania przygotowawczego.

Uzasadnienie

[należy tu zwięźle opisać stan faktyczny oraz zachowanie sprawcy, które zdaniem zawiadamiającego nosi cechy przestępstwa i ewentualnie podać dowody na poparcie swoich twierdzeń]

.....
(podpis pokrzywdzonego)

Załączniki:

-
- (należy wymienić tutaj dokumenty, do których odnosiliśmy się w uzasadnieniu)

Wzór nr 2 – Wniosek o ściganie

....., dn. ....
(*miejsowość, data*)

.....
.....
(*dane pokrzywdzonego*)

Do

.....
.....
(*dane jednostki Policji
lub prokuratury*)

WNIOSEK o ściganie

Na podstawie art. 12 § 1 k.p.k. wnoszę o ściganie .....
(*dane sprawcy lub informacja, że sprawca nieznany*) w związku z
popęlnieniem na moją szkodę przestępstwa .....
(*rodzaj przestępstwa*) w dniu ..... (*data*) w ..... (*miejsce*).

Uzasadnienie

[*Można tu zwięźle opisać stan faktyczny noszący zdaniem zawiadamiającego znamiona przestępstwa i ewentualnie podać dowody na poparcie swoich twierdzeń, chyba że organy ścigania już o nim wiedzą. Sam wniosek o ściganie nie wymaga uzasadnienia.*]

.....
(*podpis pokrzywdzonego*)

Wzór nr 3 – Prywatny akt oskarżenia

....., dn. ....
(miejscowość, data)

Oskarżyciel prywatny:

.....
.....

(dane oskarżyciela prywatnego)

Do

.....
.....

(dane sądu)

AKT OSKAŻENIA oskarżyciela prywatnego

Na podstawie art. 59 § 1 k.p.k. oskarżam ..... (imię,
nazwisko, adres zamieszkania oskarżonego) o to że:

.....
.....

(należy podać opis czynu, jakiego dopuścił się oskarżony ze wskazaniem daty
i miejsca popełnienia)

Uzasadnienie

[należy tu zwięźle opisać stan faktyczny, w jakim doszło do popełnienia czynu
zarzucanego oskarżonemu i koniecznie podać dowody na poparcie swoich
twierdzeń]

.....
(podpis oskarżyciela
prywatnego)

Załączniki:

-
-(należy wymienić tutaj dokumenty, do których odnosiliśmy się
w uzasadnieniu)

- dowód uiszczenia opłaty od prywatnego aktu oskarżenia albo wniosek
o zwolnienie od niej

Wzór nr 4- Wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych

....., dn. ....
(miejscowość, data)

.....
.....
(dane wnioskodawcy)

Sygnatura akt: .....

Do
Sądu .....
w .....
(dane sądu, do którego wnosi się
pismo)

WNIOSEK o zwolnienie od kosztów sądowych

Na podstawie art. 623 i 624 k.p.k. zwracam się do z wnioskiem o zwolnienie mnie z obowiązku uiszczenia należnych kosztów sądowych.

Uzasadnienie

[należy wykazać, że ze względu na sytuację rodzinną, majątkową i wysokość dochodów wyłożenie kosztów byłoby zbyt uciążliwe, co należy udokumentować załącznikami do wniosku]

.....
(podpis wnioskodawcy)

Załączniki:

-
-

Wzór nr 5 - Wniosek o wyznaczenie dla pokrzywdzonego pełnomocnika z urzędu

....., dn.....
(miejsowość, data)

.....
.....
(dane pokrzywdzonego)

Sygnatura akt: .....

Do
Pana Prezesa
Sądu .....
w .....
(dane sądu, który rozpoznaje sprawę)

WNIOSEK

o wyznaczenie pełnomocnika z urzędu

Na podstawie art. 78 § 1 w zw. z art. 87 § 1 i art. 88 § 1 i k.p.k. zwracam się do Pana Prezesa z wnioskiem o ustanowienie dla mnie jako pokrzywdzonego pełnomocnika z urzędu.

Uzasadnienie

[należy wykazać, że pokrzywdzony nie jest w stanie ponieść kosztów ustanowienia pełnomocnika z wyboru bez uszczerbku dla niezbędnego utrzymania siebie i swojej rodziny, a do wniosku załączyć dokumenty na potwierdzenie tego faktu, oraz wskazać okoliczności świadczące o tym, że pokrzywdzony potrzebuje fachowej pomocy ze względu na charakter sprawy]

.....
(podpis pokrzywdzonego)

Załączniki:

-
-

Wzór nr 6 - Wniosek dowodowy

....., dn. ....
(miejsowość, data)

.....
.....
(dane wnioskodawcy)

Sygnatura akt: .....

Do

.....
.....
(dane organu prowadzącego
postępowanie – jednostki
Policji, prokuratora albo
sądu)

WNIOSEK DOWODOWY pokrzywdzonego / oskarżyciela posiłkowego / prywatnego / powoda cywilnego¹

Na mocy art. 167 k.p.k. wnoszę o .....

.....
*[należy tu wskazać czynność, której przeprowadzenia się żąda –
np. przesłuchania świadka, przeprowadzenia konfrontacji, powołania
biegłego, itp.]*

Uzasadnienie

*[należy wskazać okoliczność, która ma być udowodniona za pomocą danego
dowodu oraz podać, dlaczego ma ona znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy.]*

.....
(podpis wnioskodawcy)

---

¹ niepotrzebne skreślić

**V. WYKAZ INSTYTUCJI I ORGANIZACJI
UDZIELAJĄCYCH POMOCY RODZINOM
DOTKNIĘTYM PRZEMOCĄ W RODZINIE
W WOJEWÓDZTWIE LUBUSKIM**